

Internetconsultatie over het Wetsvoorstel persoonsgerichte aanpak en meldingen over radicalisering en terroristische activiteiten

Reactie op het wetsvoorstel namens de gemeenten Delft, Den Haag, Gouda en Zoetermeer, Jeugdbescherming west en het Zorg- en Veiligheidshuis Haaglanden

De gemeenten Delft, Den Haag, Gouda en Zoetermeer, Jeugdbescherming west en het Zorg- en Veiligheidshuis Haaglanden (hierna “partijen”) hebben gekozen om gezamenlijk te reageren op het Wetsvoorstel persoonsgerichte aanpak en meldingen over radicalisering en terroristische activiteiten dat op 13 februari 2020 is gepubliceerd.

Het wettelijk vastleggen van een grondslag voor de verwerking van persoonsgegevens door gemeenten binnen de integrale persoonsgerichte aanpak van radicalisering is nodig om gemeenten een grondslag voor de integrale persoonsgerichte aanpak te geven. Daarom is het een goede zaak dat er nu een wetsvoorstel ligt dat in deze grondslag voorziet, zodat de rol van gemeenten in casusoverleggen en bij de informatie-uitwisseling tussen de verschillende betrokken organisaties wordt geregeld. Partijen kunnen zich daarom vinden in het idee achter het wetsvoorstel. Er wordt wel aandacht gevraagd voor onderstaande opmerkingen.

Rol burgemeester vs. rol college

In het wetsvoorstel is in art. 2 opgenomen: “Het college van burgemeester en wethouders bevordert de afstemming van maatregelen (...)”. Hierbij wordt voorbij gegaan aan het verschil tussen de bevoegdheden van de burgemeester en die van het college. Meer specifiek zijn de aandachtspunten:

1. Zwaartepunt van het casusoverleg: veiligheid of zorg?
Het faciliteren van het casusoverleg wordt toegedicht aan het college. Naar mening van partijen verschuift het zwaartepunt dan naar zorg i.p.v. veiligheid. Het college is immers bevoegd in het bijzonder voor taken in het sociaal domein zoals bedoeld in de WMO artikel 2.3.1 t/m 2.3.5, de Jeugdwet artikel 2,3 en 2.4, de Participatiewet artikel 7.1, en de wet Schuldhulpverlening artikel 3 en Leerplichtwet.
2. Taak van de burgemeester op het gebied van openbare orde en informatiedeling
Er wordt (bijna) niks gezegd over de taak van de burgemeester al het gaat om het handhaven van de openbare orde (art. 172 Gemeentewet), terwijl dit begrip bestaat uit twee elementen: de daadwerkelijke voorkoming en beëindiging van zich concreet voordoende of dreigende verstoringen van de openbare orde enerzijds en de algemene, en bestuurlijke voorkoming van strafbare feiten anderzijds. Het laatste ziet op beleid inzake preventie van ordeverstoringen. De burgemeester heeft in het kader van de bestuurlijke verantwoordelijkheid van het gemeentebestuur een algemene zorg voor de voorkoming van strafbare feiten, die invloed hebben op de orde en rust in de gemeentelijke samenleving. Daarmee is de burgemeester en niet het college een belangrijk informatieknooppunt voor de politie en OM.
3. Politiegegevens delen met burgemeester vs. delen met college
 - a. De Wet Politiegegevens heeft een gesloten regime m.b.t. verstrekkingen. In principe vindt deze gegevensverstrekking plaats tussen het bevoegd gezag

(justitie en burgemeester, dus niet het college) en politie. Hierbij zijn uitzonderingen mogelijk voor aangewezen instanties en samenwerkingsverbanden. Hiervoor moet het bevoegd gezag nog wel instemming geven. Als niet helder is wie het bevoegd gezag is kan het driehoeksoverleg uitkomst bieden. Naar mening van partijen wordt deze stap nu overgeslagen en is het wetsvoorstel in dat opzicht nog onvoldoende.

- b. Met een wijziging van artikel 20 Wpg wordt wel de verstrekking van politiegegevens aan het casusoverleg geregeld maar dat betekent nog niet dat het college vooraf bekend zou kunnen zijn met deze gegevens, in tegenstelling tot de burgemeester die wel met deze gegevens bekend kan zijn. De burgemeester kan deze gegevens echter delen in het samenwerkingsverband en op dit moment niet direct met het college.

Verhouding wetsvoorstel en Convenant Persoonsgerichte aanpak voorkoming radicalisering en extremisme

Partijen concluderen dat het onderhavige wetsvoorstel en het Convenant Persoonsgerichte aanpak voorkoming radicalisering (hieronder "Convenant") niet naadloos op elkaar aansluiten. Omdat de integrale persoonsgerichte aanpak door alle betrokken partijen is ingericht op basis van de afspraken die in het Convenant zijn vastgelegd, vragen partijen om met de nieuwe wet de uitvoering van het Convenant integraal mogelijk te maken. Als het onderhavige wetsvoorstel ongewijzigd zou worden ingevoerd heeft dat als consequentie dat de persoonsgerichte aanpak in ogen van de partijen veel minder effectief wordt, en dit kan in onze ogen niet de bedoeling van het wetsvoorstel zijn. Daarbij wordt opgemerkt dat er geen overleg is gevoerd met de kernpartijen van het convenant over de door het rijk voorgenomen wijzigingen in de werkwijze van de persoonsgerichte aanpak. De conclusie is dan ook dat het rijk afspraken uit een convenant tussen gemeenten, politie, Openbaar Ministerie, Raad voor de Kinderbescherming en Reclassering Nederland zonder voorafgaand overleg vergaand wijzigt, terwijl het rijk eerder een belangrijke rol heeft gespeeld bij de totstandkoming van dit convenant en van de genoemde partijen verwachtte dat de persoonsgerichte aanpak volgens dit convenant zouden vormgegeven.

Hieronder wordt (niet limitatief) een aantal voorbeelden gegeven van onderdelen waarbij het wetsvoorstel niet aansluit op de bepalingen in het Convenant.

1. Externe casuspartners

Hoewel in het wetsvoorstel binnen de MvT wordt aangegeven dat er ruimte is voor 'satellietpartners' (lees: niet in artikel 1 genoemde deelnemers aan het casusoverleg) binnen het casusoverleg, wordt hun deelname praktisch 'geanonimiseerd'. Dit betekent dat er binnen het casusoverleg geen persoonsgegevens kunnen worden gedeeld met derde partijen en dat er zodoende geen diepgaande discussies kunnen worden gevoerd over specifieke casussen. De samenwerking met deze partners, zoals gezondheidsinstellingen, daklozenloketten en jeugdzorginstellingen, is binnen het casusoverleg cruciaal om tot weloverwogen interventies te komen welke aansluiten op de behoeftes en de triggerfactoren van de persoon in kwestie. Door deze samenwerking te anonimiseren wordt deze schier onmogelijk gemaakt in plaats van vergemakkelijkt. Daarnaast is er binnen het huidige convenant onder artikel 9 ruimte ingebouwd om deze partners, welke een belangrijke rol spelen in het uitvoeren van het opgestelde plan van aanpak, onderdeel te maken van het casusoverleg. Het

maken van afspraken met deze partners ontbeert op dit moment echter een wettelijke grondslag, welke juist door dit wetsvoorstel vastgelegd zou kunnen worden. Dit doet het voorstel in haar huidige vorm helaas niet.

2. Afstemming persoonsgerichte aanpak met door de rechter opgelegde maatregelen voor jeugdzorg

Een specifieke aanvulling op het hierboven genoemde punt, is dat door rechter opgelegd maatregelen in het kader van jeugdbescherming worden uitgevoerd door de gecertificeerde instellingen van de jeugdbescherming. Dat betekent dat deze organisaties als volwaardig partner moeten kunnen deelnemen aan casusoverleggen. Enerzijds als de jeugdige zelf onderwerp van het casusoverleg is, anderzijds als het gaat om maatregelen die zijn opgelegd aan kinderen die behoren tot het huishouden van de betrokkene. Om een sluitende en integrale persoonsgerichte of systeemaanpak te kunnen waarborgen, is het noodzakelijk dat de gecertificeerde instellingen als volwaardig partner kunnen deelnemen aan casusoverleggen, en dat alle benodigde informatie door hen en met hen kan worden gedeeld.

3. Onderzoeksmogelijkheden

In het huidige wetsvoorstel krijgt de gemeente (via het college) de mogelijkheid om meldingen en de daarbij horende (bijzondere) persoonsgegevens te delen met andere instanties. Echter geeft onderdeel 5.2 van de MvT ook aan dat meldingen enkel beoordeeld dienen te worden met het oog op het informeren van andere instanties en dat het wetsvoorstel het college geen bevoegdheid geeft tot verder onderzoek. Deze bevoegdheid legt zij bij andere instanties, waaronder de politie. Hierdoor zou de rol van de gemeente wat betreft het ophalen van verdere signalen bij de melder en/of het verder onderzoeken van de melding ogenschijnlijk sterk verminderd worden. In het convenant wordt onder artikel 8.1 namelijk nog wel opgeroepen aan leden van de weegploeg om een dossier met gegevens aan te leggen omtrent de melding en wordt in artikel 8.2 lid d aan de uitvoerders van de kernpartijen gevraagd om een analyse op te stellen van de binnengekomen signalen. Deze analyses, juist omdat deze worden opgesteld door meerdere partijen, zijn cruciaal om binnen het afstemmingsoverleg tot een weloverwogen besluit te komen.

4. Doel en strekking van het casusoverleg

In de memorie van toelichting staat onder 2.1 Doel en strekking van casusoverleggen "Er worden geen beslissingen door het casusoverleg als geheel genomen over de aanpak van personen ..." In het Convenant is in artikel 9.3 opgenomen "... het casusoverleg stelt een integraal plan van aanpak op inzake het subject." Dit lijkt strijdig met elkaar.

5. Rol van de gemeente in het casusoverleg

a. In het wetsvoorstel wordt de rol van de gemeente geschetst als ware het een procesregisseur welke voornamelijk als doel heeft afstemming te bevorderen tussen de deelnemers van het casusoverleg. In werkelijkheid heeft de gemeente als deelnemer niet alleen een regisseursfunctie, maar is zij ook uitvoerder en ontwikkelaar van verschillende interventies. Binnen het huidige convenant wordt dan ook niet alleen de rol van de gemeente met betrekking tot het inschatten van de dreiging van de personen welke mogelijkerwijs in de aanpak terecht komen uitgelicht, maar onderstreept het ook de belangrijke rol van de gemeente in het laten ontwikkelen en doen participeren van personen. Deze taken en

verantwoordelijkheden dreigen in het huidige wetsvoorstel echter sterk onderbelicht te blijven.

- b. Door de rol van de gemeente in het uitvoeren van de door het casuoverleg opgestelde en afgestemde interventies is het bovendien van belang dat het wetsvoorstel duidelijkheid schept over de mogelijkheid van de gemeente om intern persoonsgegevens te delen. Dit zou volgens het huidige voorstel mogelijk zijn bij meldingen, maar het blijft vooralsnog onduidelijk in hoeverre ontwikkelingen binnen het casuoverleg intern besproken kunnen worden tussen verschillende gemeenteafdelingen. Het zou een gemiste kans zijn als interventiemogelijkheden vanuit bijvoorbeeld jeugdhulp of de participatiewet in de persoonsgerichte aanpak onbenut zouden moeten blijven.
- c. In de memorie van toelichting wordt op pagina 6 een opsomming gegeven van mogelijke interventies. Hoewel dit niet een limitatieve opsomming is, wordt bij gemeenten alleen de wet Woonoverlast genoemd. Gemeenten willen er op wijzen dat zij op basis van wetgeving over een veel breder scala aan interventies beschikken, waaronder de mogelijke interventies op basis van wetgeving die eerder in deze reactie zijn genoemd.

6. Gegevensverwerking

- a. Memorie van toelichting, p. 10 “Als het college de conclusies van het casuoverleg ten aanzien van een bepaald subject vastlegt ten behoeve van een eventueel volgend overleg over deze persoon, dan dient de gegevensverwerking door het college in het kader van deze taak daartoe beperkt te blijven. Het is nadrukkelijk niet de taak van het college om ten aanzien van personen die worden besproken in het casuoverleg een dossier aan te leggen waarin alle door de verschillende deelnemende partijen ingebrachte gegevens worden samengevoegd. Dat is immers niet strikt noodzakelijk voor het uitvoeren van deze taak, het bevorderen van afstemming tussen deelnemende instanties.” In het Convenant is, onder meer in artikelen 3, 8, 9 en 10, opgenomen welke gegevens worden vastgelegd, waar onder een omschrijving van signalen, naam en contactgegevens van de melder en een analyse van de signalen en een plan van aanpak. Deze bepalingen uit het convenant gaan veel verder dan alleen het vastleggen van de conclusie zoals die in het onderhavige wetsvoorstel is opgenomen.
- b. De partijen verwelkomen dat in het wetsvoorstel specifiek wordt genoemd dat bijzondere persoonsgegevens mogen worden opgevraagd en verwerkt.

Positie Zorg- en Veiligheidshuizen en de relatie van dit wetsvoorstel met het wetsvoorstel Gegevensdeling in Samenwerkingsverbanden

1. Positie Zorg- en Veiligheidshuizen

De huidige praktijk is dat Zorg- en Veiligheidshuizen veelal onder regie van gemeenten optreden als procesregisseur van casuoverleggen. Zorg- en Veiligheidshuizen zijn voor de bespreking van de casuïstiek op binnen de aanpak van radicalisering goed toegerust en spelen een belangrijke rol als het gaat om casuïstiek waarbij meerdere gemeenten betrokken zijn. De positie van deze Zorg- en Veiligheidshuizen komt in het wetsvoorstel niet aan de orde.

2. Wetsvoorstel Gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden

Het wetsvoorstel Gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden gaat over de juridische grondslag voor gegevensverwerking in o.a. de Zorg- en Veiligheidshuizen. Het is niet duidelijk hoe beide wetsvoorstellen zich tot elkaar verhouden.

Financiële gevolgen

In de memorie van toelichting wordt op pagina 16 ingegaan op de financiële gevolgen van dit wetsvoorstel. Zo staat er onder meer “De verplichting in dit wetsvoorstel kan dan ook gefinancierd worden met behulp van de versterkingsgelden en brengt geen aanvullende kosten met zich mee.” Partijen willen benadrukken dat de versterkingsgelden niet structureel worden toegekend: jaarlijks moet een aanvraag worden ingediend en hierop volgt dan een (gedeeltelijke) toekenning. Het beschikbaar stellen van versterkingsgelden is dan wel structureel, door de verdeelsystematiek zijn versterkingsgelden voor gemeenten geen structurele inkomsten. Partijen kunnen zich dan ook niet vinden in de aanname in de MvT dat structurele kosten met niet-structurele middelen kunnen worden gefinancierd.